

Governor priskočil na pomoč premogovnim baronom v Kentuckyju

Poslal je državne miličnike v okraj Harlan, kjer družbe nameravajo obnoviti obrat. Operatorji se uprli Lewisu, ko je naznanil, da morajo biti premogovniki zaprti, dokler ne podpišejo pogodb. Progressivna rudarska unija vložil protest pri delavskem odboru

Harlan, Ky., 15. maja. — Governor A. B. Chandler je po nadaljnjih 200 državnih miličnikov v to premogovno okrajje, "da zaščiti rudarje, se hočejo vrniti na delo." Operatorji, ki se niso podpisali pod pogodbe z unijo UMWA, so namilili obnovitev obrata, čeprav John L. Lewis, predsednik rudarskega odbora, ki mora premo- niki ostati zaprti, dokler ne pišejo pogodb. Governor je prej poslal 500 miličnikov v okraj Harlan in s tem podprl nate v borbi proti Lewisu.

va neunijska rudarja sta bi- rtili streljanja, ki pa ni bilo vezi z rudarsko stavko. Treed je bil ustreljen pred hišo tega svaka Walterja Rowa v ceju, rudarski naselbini v ni Harlana. Rowe je bil a- ran in odveden v ječo. Dru- rter je bil Elbert Clark, na rega je streljal šerifski de- j Woodrow Howard, ko je pred nekimi hotelom v Har- Howard je dejal, da je njal, ko ga je Clark napadel tem, ker ga je hotel areti- zaradi pijanosti. Krogli, za oddal deputij, sta za- Clarka v nogo.

naidvajset organizacij ope- rjev na polju mehkega pre- je pod pritiskom Roose- ove administracije podpisa- pogodb z Lewisovo unijo, drugih, med temi one v ju Harlan, pa so se uprle. uposljuje okrog 70.000 ru- v Kentuckyju in drugih h državah.

ndarji, člani unije UMWA, imeli večeraj velik shod v planu. Glavni govornik je bil lam Turnbuller, predsednik njnjega rudarskega distrik- "Nihče ne more kopati pre- z bajoneti," je dejal Turn- er. "Unija ima velik vojni d in bo gledala, da ne bo no- rudarska družina strada- Ne samo rudarska unija, več tudi druge organizacije podpirajo našo borbo pro- operatorjem."

George S. Ward, tajnik or- gancije operatorjev v okraju planu, je v imenu te grupe anil, da bo obrat obnovljen er hitro bodo državni mi- ki zastražili vse premogov- v tem okrožju. Dalje je el, da se je večina rudarjev kila za vrnitev na delo in da ratorji niso hoteli podpisati odbe, ker vključuje provizijo e unijske delavnice.

Springfield, Ill., 15. maja. — Edmundson, predsednik kškega distrikta UMWA, je vil, da se bo 20.000 do 25- rudarjev danes vrnilo na . Ti so počivali od 5. maja, e Lewis oklical splošno ko na polju mehkega pre- da prisili operatorje v is pogodbe.

re Ozanič, predsednik pro- vne rudarske unije (ADP) rteraj naznanil, da bo naslo- protest federalnemu delav- ma odboru proti pogodb, ki e sklenila Peabody Coal Co. Lewisovo organizacijo. Ta rira več premogovnikov v iei Springfielda in Ozanič da ima med rudarji, ki de- v te premogovnikih, ve- njegova organizacija. Oza- je dalje izjavil, da se bodo eekskutive progressivne ru- ke unije sestali danes na i, maji v Springfieldu, na ka- bodo razpravljali o akciji i Lewisovi uniji na polju kškega premoega.

Hitler obišče trdnjavo cono

Ogledal si bo utrdbe
ob francoski meji

Berlin, 15. maja. — Diktator Hitler je večeraj dospel v Aachen (Aix-la-Chapelle) iz Monakova, odkoder bo nadaljeval pot proti zapadnim pokrajinam ob meji Francije. Tam si bo ogledal trdnjave, ki so bile že zgrajene, in one, ki bodo kmalu zgrajene.

Hitlerja je v Aachenu sprejel general Wilhelm Keitel, načelnik nemškega armadnega štaba. On ga bo tudi spremljal na turi v trdnjavski coni. Prihodnji teden bo Hitler odpotoval na vzhod, kjer si bo ogledal utrdbe ob poljski meji. Na tem obisku ga bodo spremljali Heinrich Himmler, načelnik nazijske tajne policije, general Erwin von Witzleben, komandant drugega armadnega zbora, general Jacob, inšpektor utrdb, in dr. Otto Dietrich, načelnik nazijskega tiska.

Pri gradnji obmejnih utrdb je bila zaposlena armada 100.000 delavcev, članov nemške delavske fronte. Te se raztezajo ob vsej meji nasproti Francije in dalje ob Švici in Holandski.

Nazijski tisk je pričel napadati Turčijo, ker je sklenila pogodbo vzajemne vojaške pomoči z Anglijo. Tisk trdi, da je s tem postala vazalna država Velike Britanije in grozijo ji s kaznimi.

Nov letalski napad na Čungking

Japonci zasedli med-
narodno naselbino

Čungking, Kitajska, 15. maja. — Bombe, ki so jih vrgli japonski vojaški letalci na to mesto in predmestja, so ubile in ranile čez 800 prebivalcev. Bombe so zantile tudi ogenj, ki je uničil več poslopij, med temi tudi skladišča William Hunt & Co., ameriške parobrodne družbe, ki operira več ladij v kitajskih vodah.

Nekaj bomb je padlo v bližini barak francoskih mornarjev. Neka francoska hiša je bila poškodovana, toda ranjen ni bil nihče. Več sto Kitajcev je ostalo brez strehe, ker je ogenj uničil njihove hiše. Kitajski pilotletalski topovi v hribih v bližini Čungkinga so streljali na japonska letala in tri so treščila na tla ter se razbila.

Sanghaj, 15. maja. — Admiral Harry E. Yarnell, poveljnik ameriške bojne mornarice na Pacifiku, je poslal križarko Bulmer iz Fučova v Amoy, ko so japonske čete okupirale mednarodno naselbino v Kulangsu. Američani so udeleženi v administraciji mednarodne naselbine.

Angleški delavci dobili
zvišanje mezde

London, 15. maja. — Okrog milijon delavcev, ki so uposleni v vojnih industrijah, je dobilo zvišanje mezde. Zvišanje, ki znaša 50 centov na teden, določa dogovor, ki so ga sklenili predstavniki unij z delodajalci.

Lewis urgira uposlitve pri WPA

Raztegnitev progra-
ma religijnih del

Washington, D. C., 15. maja. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA in Kongresa industrijskih organizacij, je večeraj pozval kongres, naj garantira zaslužek 3.000.000 delavcem pri WPA v prihodnjem fiskalnem letu, ki se prične 1. julija. Poziv vključuje pismo, katerega je Lewis naslovil kongresniku Taylorju, demokratu iz Colorada in načelniku kongresnega odseka za apropiacije. V pismu omenja, da se on ne strinja z onimi, ki trdijo, da bodo ekonomske aktivnosti ožile, če bo kongres znižal apropiacije za financiranje religijnih del.

Predsednik Roosevelt je zahteval od kongresa eno milijardo in 477 milijonov dolarjev za gradnjo religijnih projektov v prihodnjem fiskalnem letu. Ta apropiacija bi omogočila uposlitev 2.000.000 delavcev pri WPA.

Howard O. Hunter, pomožni administrator WPA, je sinoči v svojem govoru po radiu dejal, da je on za to, da sedanji sistem religijne administracije ostane še nadalje v veljavi. Administracije je zdaj v rokah federalne vlade, toda nekateri politiki so predlagali, da pridejo religijne uprave pod kontrolo gubernorjev ameriških držav.

Nazijska propaganda na Irskem

Dublin, Irsko, 15. maja. — Avtoritete so odredile preiskavo nazijske propagande med člani irske republikanske armade v distriktu Donegalu. Preiskava je bila odrejena potem, ko je neki bivši vodja te armade, ki je bila proglašena za nezakonito, dobil nazijske tiskovine iz Berlina zaeno s pismom, ki ga je podpisal dr. Joseph Goebbels, minister nazijske propagande. Nazijske tiskovine so dobili tudi drugi bivši voditelji irskih republikancev, ki agitirajo za odcepitev severne Irske od Anglije.

Cena mleku spet znižana v Chicagu

Chicago, 15. maja. — Mlekar- ska vojna se je pričela v Chicagu, ko so neodvisne firme večeraj naznanile, da bodo prodajale mleko po 7 in pol centa kvart. Velike kompanije so znižale cenno mleku zadnjo soboto na devet centov kvart v prodajalnah in na 11 centov na kvart za mleko, dostavljeno odjemalcem.

Ločitev cerkve od
države v Avstriji

Dunaj, 15. maja. — Joseph Buerckel, Hitlerjev komisar v Avstriji, je odredil ločitev protestantske cerkve od države. S tem je cerkev izgubila uradni štatus.

London čaka na odgovor iz Moskve

Mnenje prevladuje,
da se bo Rusija
pridružila Angliji

London, 15. maja. — Anglija pričakuje, da bo kmalu dobila odgovor od sovjetske Rusije, ali se bo pridružila protifašistični fronti, ki ima ustaviti fašistično agresijo v Evropi. To fronto gradita Velika Britanija in Francija.

Negotovost glede ruskega odgovora na angleško povabilo še vedno prevladuje v vladnih krogih, toda drugi napovedujejo, da se bo Rusija pridružila Angliji in Franciji ter sklenila z njima militaristični pakt. Angleško-francoski protifašistični front so se doslej že pridružile Poljska, Rumunija, Grčija in Turčija.

Chamberlain je baje pripravljen dati koncesije Rusiji, da jo dobi v svoj krog. Vest iz zanesljivega vira se celo glasi, da bo premier sprejel ruske pogoje glede sklenitve vojaškega pakta, da potegne Moskvo v protifašistični blok.

Petletna deklica postala mati?

Lima, Peru, 15. maja. — Dr. Hipólito Larrabure, direktor tukajšnje bolnišnice, je naznanil, da je pet let stara indijanska deklica porodila dete moškega spola, ki tehta šest funtov. Dete je prišlo na svet po operaciji, ki sta jo izvršila zdravnik Lozada in Busalleu v navzočnosti 60 drugih zdravnikov. Dete je normalno in mati se tudi počuti dobro. Rojstni list matere kaže, da je bila rojena v septembru l. 1934. Dr. Lozada je odkril slučaj pred nekaj tedni, ko je bila deklica pripeljana v bolnišnico. Zdravniška preiskava je ugotovila posilstvo. Dr. Larrabure je dejal, da je deklica kazala znake spolne dozorelosti, ko je bila stara tri mesece. Druge zdravniške avtoritete dvomijo, da bi mogla pet let stara deklica poroditi otroka.

Izvoz nemškega blaga v balkanske države

Berlin, 15. maja. — Izvoz nemškega blaga v države južno-vzhodne Evrope se je povečal za 40 odstotkov v prvih treh mesecih tega leta, se glasi uradno poročilo. V vse druge dele sveta je izvoz padel. Velika Britanija je naročila 25 odstotkov manj blaga v prvem četrtletju tega leta v Nemčiji v primeri z isto dobo preteklega leta. Izvoz nemškega blaga v države Južne Amerike je tudi padel za več odstotkov.

Ločitev cerkve od države v Avstriji

Dunaj, 15. maja. — Joseph Buerckel, Hitlerjev komisar v Avstriji, je odredil ločitev protestantske cerkve od države. S tem je cerkev izgubila uradni štatus.

MUSSOLINI ODNE- HAL V GONJI PROTI FRANCIJI

Evropski problemi se
lahko rešijo brez
vojne

ODMEV DEKLARA-
CIJE V PARIZU

Turin, Italija, 15. maja. — Mussolini je večeraj dejal v svojem govoru v Turinu, da sta on in Hitler uverjena, da se lahko vsi evropski problemi rešijo brez vojne, obenem pa je oplazil Veliko Britanijo in Francijo in ju obdolžil, da sta že začeli "belo vojno" proti Italiji in Nemčiji. Ta se vrši na gospodarskem polju.

Mussolini je govoril pred množico 50.000 fašistov, ki se je zbrala na trgu Vittorio Veneta. V Turin je prišel po obisku piedmontske pokrajine. V prihodnjih dneh bo obiskal kraje v bližini francoske meje, kjer bo ogledoval militaristične ustanove, vojaške koncentracije in gradnjo javnih del.

Diktator je opozarjal, da je bila os Rim-Berlin ojačana po sklenitvi militarističnega pakta med Italijo in Nemčijo, toda italijanskih zahtev napram Franciji ni omenil. Norčeval se je iz demokracij, ko je govoril o trenju med Italijo in Francijo v prošlosti. Množica mu je pritrjevala, ko je bilč demokracije, zlasti Francijo, in slišali so se vzkliki: "Tunisija!" in "Savoja!" To sta pokrajini, kateri si fašisti prisvajajo kot svojo posest.

Rim, 15. maja. — Zunanji diplomatični krogi v Rimu privlijo, da je bil Mussolini zmeren v svojem govoru v Turinu. Oni, ki so pričakovali, da bo njegov govor ultimatum Franciji, so se motili. Situacija v Evropi se ni dosti spremenila po Mussolinijem govoru, v katerem je pojasnil svoje stališče in izrazil mnenje, da se evropski problemi lahko rešijo s pogajanjem.

Pariz, 15. maja. — Tukajšnji diplomatični krogi vidijo v Mussolinijevi deklaraciji, ki jo je podal v svojem govoru v Turinu, obvestilo, da se je pripravljen pogajati s Francijo glede rešitve spora. Prvi korak v tej smeri naj bi naredila Francija, da Italija dobi, kar zahteva — koncesije od Francije v Tunisuji in Sueskem prekopu.

Nemčija mora dobiti kolonije

Berlin, 15. maja. — "Vrnitev kolonij, katere je Nemčija izgubila po svetovni vojni, je še vedno naša zahteva in cilj naše politike," je rekel general Franz von Epp, vodja nemškega kolonialnega bunda, v proklamaciji, v kateri je naznanil letno konvencijo svoje organizacije. Ta se bo pričela prihodnji teden na Dunaju.

Domače vesti

Nagla smrt vdove Martina
Konde

Chicago, 15. maja. — Dne 11. maja je naglo umrla Mary Konda, vdova po pokojnem Martinu Kondi, izdajatelju nekdanjega Glasa Svobode in soustanovitelju SN-PJ. Zjutraj je še nekaj delala na vrtu poleg svoje hiše na oglu Crawford ave. (Pulaski Road) in 27. ulice, zvečer je pa bila že mrtva. Pokojnica je svojim sinovom in hčeram naročila že prej, ko je bila zdrava, da njena smrt, kadar pride, mora ostati čisto privatna zadeva in ne sme biti nobenih ceremonij, vencev ali kakšnega formalnega pogreba. Otroci so ji izpolnili željo. Njene smrti niso naznanili niti najožjim prijateljem družine med Slovenci in kar na tihem so njeno truplo pepelili v krematoriju na českem narodnem pokopališču 13. maja. Njen pepel je zdaj združen s pepelom njenega moža Martina in njenega najstarejšega sina Vladislava. Pokojnica je bila stara 63 let, roj. Majer in doma iz Logatca. V Ameriko je prišla pred okrog 36 leti in sicer v Cleveland, kjer se je seznanila s Kondo in mu je bila vsa leta skupnega življenja zvesta žena ter je ostala njegova trdna somišljenica do konca. Bila je precej izobražena ženska in po smrti moža leta 1923 je nekaj časa sama urejevala Glas Svobode. Naj ji bo med vsemi lakrenimi slovenskimi svobodomislenci v Ameriki ohranjen časten spomin!

Samomor hrvaškega člana

Hackett, Pa. — Dne 9. maja se je obeal na farmi George Grubič, star 61 let in po rodu Hrvat. Bil je član društva 90 S. N. P. J. in zapuščal šest sinov in hčer. Pokopan je bil 12. maja po pravoslavni obredih na pokopališču Sv. Jurija v Overcrooli, Pa.

Nov grob na zapadu

Issaquah, Wash. — Dne 8. maja je tu umrl Paul Kos, star 68 let in rojen v Novi Štiti pri Gornjem gradu. V Ameriki je živel 37 let in tu zapuščal sina in hčer, oba že odrasla. Bil je član SNPJ in SSPZ.

Nov grob v starem kraju

Herminie, Pa. — Christ Bolko, član društva 200 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je 6. aprila v Lokavcu pri Ajdovčini na Primorskem umrl njegov dragi oče Franc Bolko v starosti 88 let. Bolan je bil samo pet dni pred smrtjo. V Ameriki zapuščal njega, v stari domovini pa drugega sina in hčer.

Clevelandake vesti

Cleveland. — Ano Razperger je pri delu v tovarni zadel mrtvoud 11. maja. Nahaja se v bolnišnici.

Regent Pavle kometira s fašisti

Nepokoj
v vojaških krogih

Pariz, 15. maja. — Knez Pavle, jugoslovanski regent, ki je pokazal svojo naklonjenost napram fašistom, je glavna ovira v naporih, katerih cilj je pomirjenje Hrvatov in Slovencev. To je tudi vzrok zavlačevanja rešitve notranjih problemov, od katere zavisi odpor Jugoslavije proti osi Rim-Berlin. Nemški in italijanski agentje so razvili velike aktivnosti v Jugoslaviji, ker imajo oporo pri regentu. Pavlovi svetovalci so ruski monarhisti, ki so našli zavetje v Jugoslaviji.

Ljudstvo na splošno je proti Nemčiji in Italiji, zlasti pa proti slednji. Mladina je pripravljena na konflikt, dočim člani beigradske vlade radi sklenili prijateljske vezi s Francijo in Anglijo. Tajne organizacije vojaških častnikov, ki so pred leti likvidirale Obrenovičovo dinastijo in postavile na krmilo Srbije Karadžoržičevo, postajajo nejevoljne in nemirne.

NAPETOST MED NEMČIJO IN POLJ- SKO NARAŠČA

Novi incidenti pri
Gdanku

POLJSKI GENERAL
V PARIZU

Gdansko, 15. maja. — Poljsko-nemški incidenti pri Gdanku v zadnjih dneh so povečali napetost med Poljaki in Nemci. Nazijske avtoritete v Gdanku so poslale ostre protest Varšavi, ko je poljska straža streljala na dve osebi pri Tazewu, obmejnem mestu. Obe sta pobegnili, ko sta bili pozvani, naj dvigneta roke kvišku. Naciji trdijo, da sta bili osebi navadna državljana in na ozemlju svobodnega mesta, ko je straža pričela streljati. Poljaki so odgovorili na protest, da bi morale avtoritete objaviti imena oseb, če sta bili v resnici navadna državljana.

V treh poljskih provincah — Pomorzi, Poznanu in Slasku — ob nemški meji se opaža večja napetost kakor v Gdanku. Poljski delavci in nemški veleposelniki v teh provincah so razburjeni. Velika nemška posestva v teh provincah so bila razdaljena med poljske kmete v zadnjih letih in slednji se bojijo, da bodo izgubili zemljo, če bo Hitler udaril po Poljski.

V poljskem koridorju je zbrana armada 100.000 mož, dočim so nazijske oblasti v Gdanku uveljavile varnostne ukrepe. V zadnjih dneh je dospelo v svobodno mesto več tisoč Hitlerjevih "šturmarmjev" in članov nazijskega letalskega zbora.

Varšava, 15. maja. — General Tadeusz Kasprzycki, poljski vojni minister, je večeraj odpotoval v Pariz, kjer se bo posvetoval s francoskimi vojaškimi in političnimi voditelji. General je najbolj prominentna osebnost v poljskih vojaških krogih.

Zunanji diplomatje sodijo, da je generalov obisk tesno povezan z gibanjem, ki ima ojačiti protifašistično fronto, ki jo gradita Anglija in Francija. Obe sta obljubili vojaško pomoč Poljski, če jo bo napadla Nemčija.

Razgovori med Poljsko in sovjetsko Rusijo se nadaljujejo. Tu krožijo govorice, da bo Mirosław Arciszewski, podminister za zunanje zadeve, kmalu odpotoval v Moskvo, da vrne obisk Potemkinu, ruskemu zunanjemu podkomisarju, ki se je mu dil zadnji teden v Varšavi.

Zidje pobijajo angleški načrt

Jeruzalem, Palestina, 15. maja. — Voditelji židov se pripravljajo na odpor proti novi angleški politiki v Palestini in načrtu, ki predvideva raskovanje dežele. Palestina bi na podlagi načrta postala arabska država, v kateri bi židje tvorili manjšino. To pomeni, da Palestina ne bi bila več nova domovina židov. David Ben Gurion, načelnik židovske organizacije v Palestini, je sklical sejo članov svoje grupe, na kateri bodo razpravljali o borbi proti angleški politiki v Palestini.

Dva dečka ubita v eksploziji

Chicago, 15. maja. — Dva dečka, Donald Ellingwood, star 16 let, in Jack Person, star 15 let, sta bila ubita v eksploziji amonitnika, ki ga je užgala iskra, ko sta ga nabijala v železno cev v kleti stanovanja, v katerem življata Ellingwooda. Tretji deček, Hubert C. Heffner, ki je bil tudi v kleti, si je rešil življenje, ko se je umaknil v kot predno se je pripetila eksplozija. Dobil je le manjše poškodbe v eksploziji, ki je razbila šipe v oknih sosednjih hiš.

Policija v Parizu deli plinske maske prebivalcem.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LISTINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
PODPORNEGA JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Maršalstvo na Združene države (vsega člana) in Kanado
\$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Čileno
in Čileno \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na Indonezijo
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$2.50 per year.

Čine objaviti po dogovoru.—Kopije dopisov in nenarodnih
listin ne vratajo. Kopije literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju in v slučaju,
da je priložila poštovna.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Headquarters for the U.S.A. at 1020 N. Dearborn
PROSVETA
2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebin

Nastop balinarske sezone
Waukegan, Ill. — Zopet je prišel čas sportnih zabav. Balinarski klub SND bo imel svojo sejo v soboto ob 8. zvečer dne 20. maja v SND. Na dnevnem redu je več važnih zadev, katere moramo rešiti predno začnemo zopet z balincanjem.

Kdor želi imeti svoj team, naj se prikladi pri tajniku kluba A. Zelezniku do 20. oziroma najpozneje do 30. maja. Sponsorji plačajo \$5 za svoj team. Ta vsota se na koncu sezone razdeli za nagrado balincarjem. Vsak član lige, moški ali ženska, plača 50c članarino na leto za kritje raznih stroškov lige. Balincarje, moške in ženske, in tudi sponsorje vabimo na sejo.

Martin Judnich.

Staro blufanje
East Pittsburgh, Pa.—Čprav nas je precej Slovencev v tej okolici, vidimo od tukaj le bolj redke dopise v Prosveti. Tukaj so začeli tovarne zopet zapirati z izgovorom, da jim primanjkuje premoga. Tako mečejo krivdo na uboge premogarje, da so oni krivi, da so fabriški delavci ob delo. Če verjamete ali ne, je dosti takih nespametnikov, ki nasedajo temu blufanju.

Kdo pa je bil kriv, ko so odpravili na tisoče delavcev proti koncu leta 1937? Premogarji ne, ker takrat je bilo dosti premoga, kakor ga je še tudi danes. Ampak takrat je bil ta-le izgovor: Ako bi ne bilo CIO ali drugih delavskih unij, bi delali vsak dan. Tako kapitalisti mečejo krivdo za hibe svojega sistema na ubogo delavsko maso in na unije, katere skušajo diskreditirati. In mnogi delavci verjamejo tej spretni pa zavajalni propagandi.

Mi fabriški delavci smo lahko ponosni na naše premogarje, ker se oni tudi za nas borijo. Resnica je, kakor hitro bi bili oni k tlom pritisnjeni, takoj bi šli tudi mi za njimi. Tako se je že večkrat zgodilo. Tukaj pri Westinghouse Co. imamo dobro delavsko unijo, samo škoda, da je še dosti delavcev, ki se ne zmenijo zanjo, dasi je v kratkem času storila več zanje kakor pa prejšnja kompanijska unija vsa leta svojega življenja.

Rečem to, odkar obstoji prava delavska unija; tudi ni takšnega priganjaštva s strani bossov. Prej sem večkrat opazil moje sodelavce, kako jih je boss nahrnil. Tudi meni se je že pripetilo, da je priletel k meni kot podjvžana živina in pričel kričati, kaj je z mano, ker se tako počasi obračam, dasi sem imel že več napravljene kakor je doložil priganjaški sistem. Saj delavci se že s tem sami priganjamo brez onih vražjih kričav. In to bo obstajalo toliko časa, dokler se vsi delavci ne organiziramo v eno veliko unijo. Zatorej rudarji, držite svojo unijo in ne pustite se zatreti od kapitalističnih baronov. Vaša zmaga je neizogibna, samo držite skupno.

Dne 20. maja priredi društvo 239 SSPZ veselico, na kateri bodo predvajane tudi slike iz starega kraja in ste vabljeni vsi Slovenci iz te okolice, da si jih ogledate. Vrši se v Litvinskih dvoranah na 818 Washington st. Louis Karish, 300.

S pota
V zadnjem mojem poročilu z Elyja o smrti člana SNPJ F. Serčena je pomota. Rekel sem, da je tukaj imel tri hčere, v starem kraju pa dve. Pravilno je, da je imel tri hčere, dve tukaj v Ameriki, eno pa v starem kraju na Gorenjskem, kjer je omožena na njegovem domu.

Par besed o večno zelenem cvetočem maju, katerega prvi dan je posvečen delavstvu. Tukaj je letošnji maj bolj žalosten za delavske množice, ker je bilo stotine delavcev odslovljenih od religijne dela. Zdaj povsod ališiš žalostno pesem: No, prej se je dalo vsaj dihati pri pčlem zaslužku, sedaj pa še tega ni. Ljudje pripravljajo vrtove in grede in pričeli so obdelavati do sedaj mrzlo zemljo. Na 10. maja sem prvič opazil, da se led na velikem jezeru Superior več ne zbira in kopiči. O njem zdaj ni več sluha.

Kot sem zadnjič omenil, je mesec maj tudi obletnica mojega prvega zaslužka v tej deželi, in sicer v železnem rudniku na Elyju, Minn. To je bilo pred 46 leti. Spomini mi brze nazaj na 4. aprila tistega leta, ko nas je šlo okrog 80 Slovencev iz Ljubljane v nepoznane nam kraje, v Havre na Francoskem. Tam smo se vsidrili, kolikor se spominjam, 11. aprila na star parnik Cleveland. Peli smo ono slovensko: "Oh zdaj gremo" in "Oblaki so rudeči, le kaj pomenijo." Notranjost nas je bilo devet, ki smo zapeli: "O Marija s Planinske gore." (Danes je tam tujec pometal Marijo in svetniške sohe iz cerkva in v njih postavil kano-ne.) Kakih 15 Gorenjcev je zapelo: "V gorenjsko oziram se skalnato stran," okrog 48 Dolenjcev pa je zvgolelo: "Pridi Gorenje z mrzle planine." Tako smo peli vsak svojo "himno" in se končno približali v New York na sv. Jurja dan dne 24. aprila l. 1893. Tam smo se razšli ali bolje razkropili kakor bi razkosal mravljišče.

Mnoge moje sopotnike sem potem srečal na mojem potovanju po Združenih državah. In to že prvo leto — 1893 — ko sem moral zapustiti Ely, ker je bilo delo prenehalo. Sredi junija sem šel od tam v Cleveland. Tam sem srečal nekaj Gorenjcev, ki so prvotno šli v Tower, Minn., toda so tudi oni potem prišli v Cleveland. Ko je takrat tamkaj prišel s farno sv. Vida še danes živeči rev. Vitus Hribar, smo se prvotno zbirali v neki drugi cerkvi (mislim, da je bila nemška), ker ni bilo še slovenske. Ko smo šli od cerkvenega opravila, so na nas vpili: "Polaka" ali kaj drugega, nas mazali z blatnimi palicami in nas obmetavali z blatom. Nekim Gorenjcem, ki so imeli gamsove repke za kloboke, pa so klicali: Halo, Zan!

Ti spomini so mi prišli na misel, ko sem videl v Prosveti vest o smrti svečenikovega brata Martina Hribarja, s katerim sva postala govorna prijatelja na mojem prvem potovanju v Ameriko. Kot vidim v Prosveti, je Martin umrl v Clevelandu. Ne vem, koliko je še mojih sopotnikov med živimi. Lansko leto sem enega spremlil do groba v Gilbertu, Minn. To je bil rojak Maček, doma iz Logatca.

Cvetoči maj me tudi spominja na čase, ko sta Tavželj, danes slovenski trgovec na Elyju, in pokojni John Moverna pričela skupno delovati za izobraževalno Jugoslovansko zvezo. Kot se spominjam, je ideja za to zvezo sprožil Tavželj. Ko sem te dni hodil po malem parku blizu hiše pokojnega Johna Moverna v Duluthu in opazoval prve cvetlice, sem se spomnil, da sem mu nekaj dni pred smrtjo rekel, ko

Notranjost elektrarne ob reki Tennessee pri Pickwick Landing.

hitro se v deželo povrne pomlad, ga bom peljal v park. Toda v parku sem sedel sam, brez nje . . . Toda naj končam s svojimi spomini.

Ko sem se te dni srečal z nekim odličnjakom v bolnišnici St. Mary's v Duluthu, me je vprašal, kako sem se kaj pozdravil. Veselo sem mu odgovoril, da se že 15 let nisem tako dobro počutil kot zdaj. Kot sem izračunal, sem bil v zadnjih petnajstih letih vsega skupaj okrog štiri leta v bolnišnici in preostal razne operacije. Kot vse kaže, sem se sedaj toliko pozdravil, da bom še gibal do — kdaj? Kdo ve? Zato izrekam zahvalne pozdrave vsem, ki so me pisмено razveseljevali v mojih dolgih boleznih in me osebno obiskovali in tudi z raznim obdarovali.

Matiija Pogorelec.

Na "odprto pismo" Matta Tekavca

Cleveland, Ohio. — Dne 15. aprila 1937 je plakal naš član društva V boj št. 53 v Amerikanskem Slovincu, da se mu krati pravica v svobodnem izražanju pri Slovenski narodni podpori. In Jerič pri A. S. je takoj skočil Mattu Tekavcu na pomoč s tem, da mu je dal dopis kot uredniški članek, kakor zadnjič rev. Trunku iz coloradskih hribov.

Jaz sem toliko srečnejši od Matta Tekavca, da imam še tisti njegov dopis in Amerikanskega Slovincu, ki sem ga dobil od dekleta, katerega Matt ni mogel z vero in ne z molitvijo prepričati, da je res tako fajn fant, kakor ga nam hočejo prikazati v Ameriški Domovini father Jager, father Slaje in father Oman. Torej moram biti jaz bolj prijubljen tudi pri vernih Slovincih, ker mi zaupajo katofski list in se prav nič ne boje, da bi jih pohujšal, kakor se Matt Tekavca. In še več! Skupaj sva se dostikrat vozila z Mary; dasi je ona pohajala v cerkev, vendar pa se ni nikoli kazala, da je fanatična in je bila vedno prijazen in v pogovoru. Toliko o tem. Naš Mattija ima sedaj, dne 8. maja dopis v Ameriški Domovini tri in pol kolone dolg, in isto ponavljanje. Povod pa mu je dal naš Frank Kerže, ki je bil avtor načelne izjave SNPJ, sedaj pa se je spremenil, ker v New Yorku je drugačno podnebe kot je bilo v La Sallu, kjer je uveljavil ali "skibical" konstitucijo SNPJ, in to na tak način, da bi nasprotniki in ljudje, ki posedujejo verski fanatizem, lažje rogovili proti tisti jedoti, katero je Kerže pomagal graditi, pozneje je pa krenil v drugo smer.

Kako zaključuje naš Matt?

Well, takole: "Kot član SNPJ in ud katoliške cerkve, obojam in protestiram, ko izrabljate naš katoliški denar za uničenje katoliškega prepričanja. Kajti nočem in ne maram biti dvoživka, ene same bitnosti se zavedam. Zavedam se, da je človek dolžan služiti spoznani resnici" itd. Ako se mu to ne uveljavi, zahteva svoj asesment nazaj! In to naj preštudira glavni tajnik, ker on prejema od Tekavca asesmente. Jaz se ne čudim zahtevam ljudi, ki so v bližini Newburgha, ker tam se vse lahko zgodi.

Tudi jaz imam nekaj prepričanja, in to je naše zemeljsko, od dneva do dneva prepričanje, ker je dobro, da se tudi tega držimo. In to bo: da smo že veliko članov sprejeli pri nas, pri društvu V boj št. 53, ampak še nikogar s silo. Matt Tekavec je menda pristopil v West Virginiji in prišel k društvu 53 s prestopnim listom. Seve v tem nisem gotov, ker tajnik to ve bolje. In gotov sem, da jih drugje tudi ne vlečejo s silo v društva SNPJ. Pri nas vsakega vprašamo: "Ali je vaša resna želja, da postanete član tega društva in Slovenske narodne podporne jednote? — Ali ste pripravljeni podvreči se ustavi, pravilom in vsem sklepom društva in jednote? — Prijatelj, glavni namen naše jednote je, da podpira svoje člane gmotno v slučajih boleznih in telesne poškodbe, v službi smrti pa njihove svojce; dalje je naloga jednote, da podpira svoje člane kulturno v smislu svobodne misli. Vprašam vas, ali se strinjate s tem namenom in načelom?" In Matt Tekavec je odgovoril: Da! Potem je še dal zavezo pred člani na seji, da ne bo storil ničesar, kar bi bilo v škodo posameznim članom, društvu, ali namenu in načelom jednote.

To je, kar se tudi lahko imenuje prisega, in vsak se zaveže, da se bo držal vseh sklepov. Ako se jih ne, je prelomil svojo obljubo, zavezo, ali pa prisego in se izneveril, kar tudi mi smatramo za greh, in tak greh je tudi neodpustljiv in se ne plačuje z vrnitvijo asesmentov. Pri unijah vračajo izneverbo s kaznjivo. Kar je bilo Mattu Tekavcu obljubljeno pri vstopu, je bilo obljubljeno drugim, in vsakdo dobi ono, za kar je pristopil v jednoto. In ako ima vero, mu nihče ne brani, da se ne smejo katoliško poročiti, če se še ni. Če se bo, bo lahko dobil botra za vse otroke, ki jih bo dobil in jih dal krstiti; če bi slučajno umrl, dobi takšen pogreb, kot si ga bo želel in nihče izmed članov mu ne bo branil niti njegovim svojcem. Ampak oni, ki jih Matt naziva za brezbožne, morajo pa tudi dobiti, kar si želijo, ker oni so tisti, ki ne dobe ono, kar si želijo. Zato so pa boji, ker vi zahtevate svoje po svoji veri, ne dovoljujete pa svobodnemislecu, da je pokopan s svoji svobodnemislelni veri, ker tudi on ima pravice kot član SNPJ in kot državljani USA. In to so tisti naši mrtvi člani, ki se jim krati pravica, in to radi tega, ker mi nastopamo premeško in nismo kruti v postopanju, kot so gonili verski predstavniki.

Na primer, ali nam more Matt Tekavec reči, da je kateri član ali društvo št. 53 kdaj stopilo k

Tedenski pogovor

ANTON GARDEN

POTREBA NOVEGA PREROJENJA—V Od leta 1832, ko zgodovina beleži prve skuse ameriškega delavstva za neodvisno politično akcijo, je bilo storjenih že mnogo poskusov za ustanovitev "tretje stranke". Poslednjih par desetletij vidimo vsaka štiri leta nobenega rezultata. Splošne delavske ali farmarsko-delavske stranke vsaj danes še niso vidiku.

Nekakšna izjema je Minnesota, kjer se farmarsko-delavska stranka ohranila na vrhu skozi zadnjih 20 let, deloma tudi vojna leta največ socialistične propagande Wisconsinu služi zadnja leta kot nekakšna farmarsko-delavska stranka Farmarsko-delavska progresivna federacija, katere hrbtenica so socialisti; v New Yorku pa tako ameriška delavska stranka, ki je nastala razkolu v socialistični stranki in postala vesek—new deala.

Omeniti je treba še Reading, Pa., kjer je dolga leta socialistično gibanje močan političen faktor, kakor tudi Bridgeport, Conn., kjer so desničarski socialisti pred tremi ali štiri leti dobili v roke mestno administracijo.

To so edini kraji, kjer je več ali manj eno delavsko politično gibanje, seveda posluj socialistov. Ampak to so le male oz. velekapitalistični Ameriki. Socialisti v zadnjih 40 letih izvršili veliko vzgojnega dela in popularizirali socialistične ideje, toda organizacije niso mogli utrditi in jo razviti, bodi iz tega ali drugega vzroka. Slično se tudi moglo razviti nobeno drugo neodvisno delavsko politično gibanje — komunistično, kot že omenil, je le privesek Sovjetske Rusije in tako nima nobene bodočnosti. Tudi progresivna stranka Philipa LaFolletta je zapustila takoj ob svojem rojstvu ob koncu 1937.

Zadnja leta je new deal pobral vso sponjanje, ki nastanejo periodično več ali manj spontano in se ogrevajo za ustanovitev "tretje stranke". Ker pa se je new deal zdaj že skoraj do kraja izčrpal, je v prihodnjih par letih čakovati novega, najbrže večjega poskusa ustanovitve nekakšne progresivne stranke, disidi pod farmarsko-delavsko ali kakšno drugo znamko.

Kadar pride do tega, bo najbrže storjen skus za organiziranje "tretje" stranke po rih političnih pravih in metodah, to je sličnem vzorcu kakor so organizirane vepitalistične ali pa tudi delavske stranke, o terih sem zadnje čase postal precej skeptičen. Danes se mi vidi vsako delavsko politično banje zelo nerealistično, ki poleg socialnija vsaj vseh glavnih industrij ne propaga po skrbno izdelanem načrtu tudi fundametalne reorganizacije vsega vladnega ustava, na katerem sloni kapitalistična država, ki v Ameriki formalno stara 150 let.

Vsak otrok lahko ve, da je Amerika — tudi druge industrijske države — danes popolna nekaj drugega kakor pa je bila časa, ko so zastopniki 13 kolonij po vojni neodvisnost kovali in snovali ustavo za svojo ameriško republiko. Takrat je bila Amerika 100% agrarna, v ogromni večini še preživljali svojimi neizmernimi pragozdovi. Zapadno Appalachijskega gorovja je bil ogromni sektorij vsem še španska vas — razen Indijancev.

Kljub temu, da se je dežela od tedaj spremenila iz pragozdov in prerije v največjega industrijskega kolosa na svetu; kljub temu, so si "srečni" posamezniki nagradili v kantska premoženja in danes faktično lastniki kontrolirani in dominira Ameriko le nekaj ali tisočev mogočnih kapitalistov, in kljub temu, da imamo velik delavski in srednji razred, ki sta odvisna le od svojih industrijskih in profesionalnih poklicev — od delodajalcev, darja, večinoma od velikih korporacij — kljub temu na primer poslance in druge javne funkcionarje še vedno volimo prav tako kakor jih prvi ameriški državljani pred 150 leti, je bilo poljedelstvo in nekaj trgovine poklic in ko o bogatih in današnjem pomenu besede ni bilo nobenega sluha, še manj pa mogočnih korporacijah, ali pa o globoko razdranih, do mozga korumpiranih in privilegiranih kastam udinjanih političnih strankah.

Se vedno volimo "naše" javne uradnike način kot so jih farmarji, sekači frontirja, malomeščani volili pred 100 ali 150 leti, je po okrožjih ali na podlagi geografskih okoliščinov zastopništva. V predindustrijski dobi ob zori politične demokracije, je ta sistem reprezentacije najbrže zadostoval in bil dovolj reprezentativen. Toda danes je zastarela in davno ne odgovarja realnim razmeram in potrebam ljudstva. (Se nadaljuje.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 16. maja 1919)

Domače vesti. Med eksekutivo JRZ in politikom Slovenijo v Milwaukee se je razvila ostra polemika zaradi nekega čeka, ki se nekje izgubil.

Delavske vesti. Stavka za stavko za plače se pojavlja na vzhodu Amerike. Po svetovni vojni. Socialisti antantnih držav žel protestirajo proti mirovni pogodbi, ki jo tanta grozi Nemčiji z blokado, če ne sprejme pogojev.—Sovjetska Budimpešta je bila od vseh strani.

Sovjetska Rusija. Ameriške čete v Arktiki se definitivno pripravile za odhod v Rusijo.

Grupa članic Ameriške zveze za plemensko si rpnost, katere glavni stan je v New Yorku.

Datum v sklopu na primer (July 21, 1936), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala neveljavna. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Čez morje ne bo fašizma

Ze večkrat smo poudarili na tem mestu in še in še bo treba poudarjati, da Amerika ni v nobeni nevarnosti pred tistim fašizmom, ki bi pripeljal po morju iz Nemčije, Italije, Španije, Japonske ali od koderkoli onkraj dveh oceanov. Importiranega fašizma v obliki Hitlerjeve, Mussolinijeve ali čegave druge armade, ki bi prišla semkaj in okupirala Ameriko, se ni treba bati.

Fašizem lahko zajame vso Evropo, vso Azijo, Afriko in Oceanijo — in še ne verjamemo, da se Amerika ne bi mogla ohraniti in ostati svobodna, če bo hotela. Amerika — vse tri Amerike skupaj — je popolna ekonomska enota, katere se lahko obdrži na svojem standardu življenja, čeprav bi bila odrezana od vsega ostalega sveta — in kot takšna poseduje dovolj obrambnih sredstev in ima dovolj močstva, da lahko odbije vsak napad na svoje ozemlje.

Vaška propaganda, ki skuša tukaj ustvariti in razširiti strah, da Ameriki preti fašistična diktatura od zunaj, je torej bluf; ta propaganda ima druge namene in njeno strašenje a fašizmom od zunaj je kriminalna pretveza. Če se Evropa sama ne more ubraniti barbarizma in sama rešiti svoje demokracije, kolikor je še ima — je tudi Amerika ne bo rešila.

Poudarjali pa smo že večkrat in še in še bo treba poudarjati, da Amerika je v nevarnosti fašizma OD ZNOTRAJ. Če Amerika dobi fašizem v prihodnjih petih ali desetih letih, si ga bo sama ustvarila!

Prvič prihaja fašistična nevarnost od ISTE propagande, katere tira Ameriko v oboroženo intervencijo v Evropi pod pretvezo, da "je treba kolektivno uničiti fašizem tamkaj, predno pride semkaj." Kaj to pomeni? To pomeni, da Amerika dobi oficielni ameriški fašizem tistega dne, ko stopi v vojno za "obrambo demokracije" v Evropi. Morda ta oficielni fašizem ne bo tako strašen kot je danes Hitlerjev, ampak naj bo še tako mil in zakrinkan, demokracija bo — mrtva.

Zadnja ameriška vojna "za demokracijo" je najprej zadavila demokracijo doma. Imeli smo cel kup cenzur, šikan, preganjanj in civilne svobodščine so šle spat. Prihodnjé bo pa veliko slabše, o tem smo prepričani — zato povemo to svarilo danes, ko še lahko svobodno pišemo in tiskamo, kajti, čim pride nova vojna "za demokracijo" — bomo morali molčati, če ne bomo hoteli iti v kalabuzo.

Drugič prihaja fašistična nevarnost iz razbitih ameriških gospodarskih razmer — zaradi zapanosti ameriške demokracije same, katere se noče in noče pravočasno dvigniti pokonci in se krepko lotiti rešitve težke notranje krize.

Tretjina ameriškega ljudstva (okrog 40 milijonov oseb) trpi že deseto leto pomanjkanje kruha, obleke in poštene streh; deset milijonov (dva milijona več ali manj) delavcev je stalno brez zaslužka, na relifu ali brez reliefa, drugih deset milijonov pa le delno zasluži nekaj dolarjev.

Ta kronična brezposelnost, ki se vleče in vleče brez konca in kraja — to zapostavljanje, suvanje in cinično sramotenje bednih reliefarjev, katero se vleče brez konca in kraja — je stalna nevarnost fašizma Ameriki.

Organizirani nacijski pustolovci v svojem Bundu niso nevarni, niti domaći pustolovci raznih znamk, sraje in gesel niso nevarni — dokler se nihče ne zmeni zanje. Toda koliko časa bodo milijoni brezposelnih in zaničevanih revežev vzdržali, da jim ne bi prisluhnil? Mussolini in Hitler sta dobila prve pristaje med brezposelnimi bivšimi vojaki . . .

Novi deal je jasno pokazal, da brezposelnosti ne more odpraviti, da krize ne more rešiti. Vse birokratične pomožne akcije — NRA, AAA, CWA, WPA, PWA, CCC, NYA, NLRB itd. ne morejo odpraviti brezposelnosti; vse te birokratične akcije so podobne vsaj deloma birokratičnim mašinam v totalitarnih državah. Novodealska vlada sama — nevede in nehote — postavlja temelj bodočemu fašističnemu režimu s svojimi korumpiranimi birokratičnimi mašinami, katere so bile namenjene le za začasnost, ampak se vsled potrebe utrjujejo za stalnost — in potreba vedno bolj narašča, namesto da bi manjšala in izginjala!

To so vzroki, ki postavljajo Ameriko v nevarnost ameriškega fašizma — tistega fašizma, ki pride od znotraj in katerega si bo Amerika sama kriva, ker si noče ali ne zna pomagati — — —

Novice z starega kraja

Slovenije

LETUŠICE IN IZLETIŠČE ZAGREBČANOV

Letušice imajo tisti videz kamarskataro slovensko posestvo, to se pravi: v široki glavni ulici, le desno domovi in javna postaja. Razen glavne ulice sta še ali dve "gasi", stranski ulički imajo med drugim kjer mizarji svoje delavnice. Na koncu glavne ulice se ogromen grad s parkom čisto, ki so ga v devetem stoletju sezidali nemški plemiči, a ga je v prvi polovici šestajstega stoletja solnograški knez Konrad prezidal in v oči proti Ogrom utrdil. Služi danes za stanovanj, je dobro ohranjen. Onkraj glavne ulice, se spušta proti močvirnatu Vrbinu, na drugi strani pa se širijo onih vrstov z zelenjavo in sadovnjaki, njive in njike. To je vse. Mesto samo, dasi ima kaj mično lepe, ni nudilo tuju izrednega. Nekaj drugega je, kar izletnika, zlasti Zagrebčanov imajo na Krki krasopisje, slikovito okolico z rodinimi griči, priznane Črne toplice nekaj kilometrov od Savi in bogat ribji lov v rekah. In sedaj, ko je kar nastala vročina, je življenje v Brezicah in okolici ožin kraj je dobil lice pravca-letovišča.

Pod Brezicami, pod prevasico Čatezem, se Krka izliva v Savo. Del zemlje, ki ga objemata, preden se združi v zelo izpostavljen pomol in jesenskim poplavam, so Nemci l. 1906 dogradili dolž most, ki vodi preko mostu mostovirnatega travni preko Krke do glavne teče iz Zagreba v Nošeto. Zgodilo se je že, da tak narasli, da sta se preko travnika in združili v silne vode. Pokrajina je kakor ogromno umazano jezik katerega so štrleli vrhovekega drevoja in na površini lavale kepe sena, razpuščeno. Po tem velikem mo- vodi pot do Griča, kopalni Krki, ki ga upravlja last- gostilničar Uršič. Ko- stoji tik pod cesto, mo- je in udobno urejeno, z im številom kabin, z veliko pla, a vendar čista in kra- zena. Onkraj vode raste ločje, nad cesto se razpro- smrekov, če višje listnat v smrečju tči prijazna domačija z gostilno in mi za tuje. Sobe so značne, zasenčena s kostanji, kov in listnat gozd je ugo- za kratke sprehode kopal- Uršičevo yino je sladko.

Vsem videzu Zagrebčani do dobro vedo, kajti ne le ob lah, temveč tudi čez teden kopalnice polno Hrvatov, z podarskimi poslopji Uršičeve stoji cela vrsta av- bilov. Izletniki prihajajo z urnimi vozili, kolesi in z vla- Ze prvi jutranji vlaki bru- izletnike iz sebe, ki v tru- krenejo iz mesta po dol- mostu proti kopalšču. Ti govore po večini hrvaško, mljeni so z odevami, polnimi tnik, z vodnimi igračami mija in pripravami za ri- e. Kopalnice je kmalu pre- in izletniki si morajo kar nostem poiskati dostop do da užijejo nekaj lepih ur pokrajini.—Večinoma ob ki je bolj topla od Save; tati čas so minili, ko so eme v smrtnem sovraštvu vencev kopali v Savi, Slo- pa v Krki. Ob takih dneh manjše kopalnice, ki sto- vije ob Krki, prepolno, ne kadi dobre volje izlet- kajti Krka je dostopna povod. Zagrebčani, va- grupa in vika na Savi v za-

grebškem kopalšču, kjer je tako natrpano ljudi, da komaj utegneš plavati nekaj metrov, kjer se tro človeška telesa v preveliki gneči; kjer je zrak poln vika in krika, se pač radi umaknejo sem v zeleno, idilčno zatočišče miru, kjer se od dela čez teden ne odpočije samo telo, temveč tudi duh. In ko se jame mračiti, se trume izletnikov vračajo po dolgem mostu skozi dolgo brežiško ulico proti postaji. Veselo pojo, razposajeni so, obrazi so razgreti od sonca, od bizeljčana in od mladosti.—Z. V.

Veliko zborovanje kranjskega delavstva

V dvorani hotela "Stara pošta" v Kranju se je vršilo 23. aprila veliko zborovanje kranjskega delavstva, ki ga je v spoznanju s skupnim medstrokovnim odborom strokovnih organizacij sklicala podružnica JSZ. Namen zborovanja je bil, da se obrazloži delavstvu položaj, ki je nastal za delavstvo, njegove ustanove in strokovne organizacije po objavi polnomočij ministra za socialno politikov v finančnem zakonu za l. 1939-40.

Delavstvo je pravilno razumelo pomen zborovanja, pa je prišlo na zborovanje v tako ogromnem številu kot že dolgo ne. Celo iz Škofje Loke so prihilieli zavodni delavci v Kranju. Zborovanje je otvoril tov. Zorman Rudolf. Prvi pa je govoril predsednik podružnice JSZ tov. Rešek Edvard iz Vevč, ki je v stvarnih izvajanjih in ob pritrjevanju navzočih obrazložil položaj delavstva v njegovih ustanovah in najnovejših ukrepih, povdarjajoč stališče in gledanje svobodnih strokovnih organizacij na nastali položaj. Soglasno je bila sprejeta resolucija, ki označuje delavske zahteve zlasti v pogledu takojšnje izvedbe volitev v Delavske zbornice.

Za njim je govoril s. Eržen Viktor iz Maribora o socialnem položaju delavstva, bojih in naporih delavskih strokovnih organizacij za uveljavljanje socialne zaščite po vojni, ko še ni bilo raznih odrešenikov, ki se mu ponujajo zdaj, potrebi svobode organiziranega delavskega gibanja, njegovem pomenu za narod in državo ter zahtevi po ustavnih in zakoniti enakopravnosti delavstva v Jugoslaviji. Načela velike kulturne revolucije narodov, čije zibelka je bila Francija in katera priznavajo vse ustavne države, hoče delavstvo resničiti s tem, da postavi socialno enakopravnost kot temelj svobode, enakosti in bratstva.

Njegova izvajanja je spremljalo neprestano odobravanje delavstva, da je moral govornik zopet in zopet čakati, dokler se je navdušenje, ki je prekipevalo, poleglo.

Tako razgibanega zborovanja v Kranju že dolgo, dolgo ni bilo. Delavstvo je razumelo poziv vseh svobodnih strokovnih organizacij, da se je treba združiti v obrambo ogroženih delavskih pravic in da je treba v to svrhu, da ne ostane delavski glas glas vpijočega v puščavi, vstopiti v svobodne delavske strokovne organizacije in se poglobiti v delavski časopis.

Ob koncu je bila sprejeta resolucija, ki zahteva spremembo uredbe o podpiranju brezposel-

nih delavcev, ki je zlasti prizade- la stavbince in uvedbo obvezne- ga zavarovanja za brezposelnost.

Rudarski kongres v Celju

Celje, 23. apr. — Danes se je vršil v dvorani delavske zbornice VII. redni kongres Zveze rudarjev Jugoslavije.

Na konferenci je bilo navzo- čih 15 članov uprave in 20 delegatov iz raznih podružnic, ki so zastopali 1667 članov zveze.

Kongres je pozdravil v imenu Strokovne komisije s. Iv. Mlinar, v imenu celjskega medstrokovnega odbora in v imenu "Delavske politike" pa s. Goršek.

Nato so sledila poročila upra- ve, ki so bila brez debate soglasno odobrena.

V novo upravo so bili izvolje- ni samo stari sodruzi, ki so bili že v prejšnji upravi. To soglas- je na kongresu priča, da je or- ganizacija temeljito izgrajena ter da vlada v njej popolna so- družna harmonija, ki je v del- avskih organizacijah tako sil- no potrebna.

K točki o socialnem položaju rudarjev je poročal s. Fr. Pli- beršek, o zadevah bratovskih skladnic in o brezposelnostnem zavarovanju rudarjev in plav- zarjev je poročal s. Filip Murn, pri čemer je posebno poudaril, da je potrebno enotno postopa- nje pri vpkopevanju pri vseh bratovskih skladnicah.

O razmerah v delavskih soci- alno-političnih ustanovah je po- ročal s. Jurij Arh. V svojem go- voru je poudaril, da so bile soci- alnopolitične ustanove ustano- vljene radi socialnih potreb delavstva s samoupravnim zna- čajem. Njegov govor je bil pred- časno prekinjen, na kar je pred- sednik s. Ivan Bazelj zaključil kongres.

Iz Primorja

DROBIŽ IZ PRIMORJA

Grahovo. — Umrla je Terezi- ja Brišarjeva, znana po svoji dobrotelnosti po vsej okolici. V dobi, ko je cvetela nožičkarska obrt na Tolminkem, je zelo po- magala nožičkarjem. Znala je več jezikov in je bila močno na- obražena ter je vso izobrazbo pridobila kot samoukinja. Pre- brala je veliko del tujih in slo- vanskih pisateljev. Ko je bilo na Primorskem dovoljeno še na- še časopisje, je bila pokojnica dopisnica goriske "Soče" in "Edinosti". Poskušala je tudi pe- snikovati. Imela je tudi obsežno knjižnico. Zadnje čase ji je vid opesal, pa ni mogla preveč čit- ati.

Kamnik. — Umrli je vzgojitelj in arhivar Frančišek Svetič, star 81 let. Pokojni zapuščaj htrata župnika Josipa Svetiča v Divači.

Novi grad v Istri. — Teško noč sta prebila na morju Angel Stanič in njegov tovariš. Zvečer sta se odpravila na lov v prav le- pem vremenu, ki se je kmalu spremenilo in morje je razbur- kano premetavalo njihove bar- ke. Iz objema valov se nikakor nista mogla rešiti in sta bila že na kraju s svojimi silami, ko jih je rešil neki ameriški parnik, ki je priplul mimo.

Podgrad. — Ko se je župnik Alojž Zgur vračal iz Ban, kjer je naševal, je padel s kolesa tako nesrečno, da si je zlomil ključ- nico.

Praga. — V Pragi je umrl dr. teh. hon. causa Jan Vladimír Hrašky, star 82 let, ki je v mla- dih letih mnogo pripomogel pri graditvi ljubljane in pri razvo- ju Slovenije, kjer je bil deželni inženir ter tudi predaval na po- litehniku. Pokojni je napravil načrt za ljubljansko opero in za tržaški Narodni dom.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Hill Companiji in reklo, naj se odstavi Matta Tekavca od dela za to, ker zabavlja čez Slovensko narodno podporno jednoto? Kaj pa pri "najsvetejšem", kjer je on ud? Kdo so pa bili tisti lju- dje, ki so tožili tega dopisnika, da je bil klican pred višjega sod- nika? Ali je to verska resnica, ki vas uči, da se poslužite takih podlosti napram ljudem, ki bi jih radi uničili? Ne vem ali je unija tam, kjer je Matt uposlen ali ni. Pa recimo, da je in bi jaz šel tja in povedal, kaj se dogaja v Newburgu, tam ko je Matt ud cerkve, in da se celo pos- smejuje, češ: potem pa pojdi- te po zaščito k vaši uniji! In se hočejo posmehovati svobodni tiska, ker jim je prvo podlož- ništvo rimski cerkvi in papežu. In vprašam Matta: Si li ti zvest ustavi Združenih držav, če si državljani? Ali si prej katoličan in šele potem državljan, ali si državljani prej in šele potem katoličan? Ker, če si prej katoličan, si podložnik Rima, če si pa prej državljan, pa pomisli to, če ti tvoja država podpira tvojo cerkev in vero s svojim denar- jem. In ker ti država ne podpi- ra z državnim denarjem tvoje cerkve in ne vere, torej nikar ne skušaj zahtevati, da ti bo SNPJ podpirala tvojo vero in cerkev.

In to je tisto, kar te tvoji predstavniki hujskajo, da zahtevaj in da bi tako netil zdraž- bo. Pa vеди, da Ivan Molek ni sam, in ne misli, da sem jaz Molkova lutka, ker sem imel prej svobodnomiselno mišljenje, kot sem pa poznal Molk. Vedi, da so oni, ki so se opirali na klerikalizem pred konvencijo 1937, pogoreli in Frank Kerže ni bil pripravljen na izpremem- bo načelne izjave, dasi je bil pri pravilih. Vedi to, da niti kato- ličani ne odobravajo tvojeja ver- skega fanatizma. Gospodje oko- li "najsvetejšega" te le hočejo izrabljati, kar ti pa ne bo prav nič pomagalo do vstopa v ne- beško kraljestvo.—F. Barbič, 53.

Prebivalstvo sovjetske Rusije

Pred mesecem dni so javljala poročila mednarodnega tiska, da ima Rusija po ugotovitvah zad- njega ljudskega štetja, ki je bilo v začetku letošnjega leta, 170 milijonov prebivalcev, od tega 120 milijonov Velikorusov, 6 mi- lijonov Belorusov, 32 milijonov Malorusov (Ukrajincev), ostalo pa se razdeli na razne narodno- sti. Ti podatki niso uradni, niti poluradni, kajti sovjetska vlada je že v februarju odredila, da se podatki ljudskega štetja ne bo- do objavili. Ta svoj sklep uteme- ljuje s tem, da spadajo ugotovi- tve ljudskega štetja med voja- ške tajnosti, češ da bi se po šte- vilu prebivalstva lahko sklepalo, koliko moč lahko spravi na noge sovjetska narodna obramba v reanem trenutku.

Strokovnjake, ki se bavijo s populacijskim vprašanjem, se- veda kljub tej ruski previdnosti silno zanima, kako se je pomno- žilo prebivalstvo Rusije v zad- njih dveh desetletjih. Leta 1932 so bili objavljeni v "Mali sovjet- ski enciklopediji" statistični po- datki za prvih 12 let po vojni. Iz njih je izhajalo, da znaša pri- rodni prirastek ruskega prebi- valstva 2.35 odstotka letno. Rusi so tedaj v srečnem položaju, da svoj prirodni prirastek lahko rač- unajo v odstotkih, dočim se za- padni narodi morajo zadovolje- vati z odtisočili pri svojih raču- nih. Poljaki, Slovaki, Rumuni, Jugoslavoani takisto dosega- jo prirastek, ki se da izraziti v od- stotkih, Angleži, Nemci, Franco- zi in ogromna večina drugih ev- ropških narodov pa se morajo zadovoljiti s promili.

L. 1920 je imela Rusija 134 milijonov prebivalcev, naslednje leto pa se je to število znižalo ce- lo na 133 milijonov. Vzrok temu so bile neugodne življenjske raz- mere, v katere je Rusija zapadla po svetovni in državljanski vo- ni. L. 1923 pa je nastopil pre- lom in se je stanje začelo zbolj- ševati. Štetje l. 1926 je našlo že 147 milijonov, štetje l. 1931 pa 161 milijonov duš.

Ako vzamemo za temelj gori navedeni prirodni prirastek 2.35 odstotka letno, vidimo, da je Rusija že leta 1934 dosegla 170 milijonov in da so morali pri le- tošnjem štetju naštetih preko 180 milijonov prebivalcev. Ogromna rodnost ruskega naroda, ki je pred vojno znašala 42 rojstev na 1000 ljudi, se je sicer nekoliko zanjšala, zato pa je močno naza- dovala tudi številka umrljivosti otrok, zato se je začel dvigati odstotek prirodnega prirastka. Ako bo ostal ta vsaj še deset let na sedanji višini, bo že čez pet, šest let dosegla 200 milijonov prebivalcev.

Senožeče. — Umrli je Sturm Emilj, posestnik in gostilničar, star 49 let. Zapušča ženo in sina edinca.

Trst. — Z dekretom je bilo na predlog Mussolinija odlikovano več poljedelcev, ki so se poseb- no izkazali, s "kmetijsko zvez- do" (stella al merito rurale). Med njimi je bil odlikovan Kož- ba Alfred iz Postojne.

Trst. — Neznani tatovi so od- nesli Dori Šavlijevi za 12,000 lir draguljev in zlatnine, ne da bi odnesli pri tem tudi denarja, ki je bil zraven. Na mesto dra- guljev so postavili pismo, kjer so razložili, da so ostali dolžniki po neki njeni teti, ki je vse za- pustila Šavlijevi. Policija poi- veduje za storilce.

Tomaž. — Cerkev v Tomažu so zaprli, ker se je zvonik začel nevarno nagibati. Za popravilo bo treba 20,000 lir.

Ali ste naročeni na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Zdravilo proti vročici iznajdeno

St. Louis, Mo., 15. maja. — Dr. Benson Bloom, dr. C. S. Kibler in dr. S. J. Grauman so po- vedali, da so iznašli novo zdravi- livo zoper seneno vročico (hay fever). To sestoji iz lugaste soli in klorida in se je izkazalo za uspešno pri zdravljenju 57 bol- nikov.

Kampanja proti oduhu v Madridu

Madrid, 15. maja. — Civilne oblasti so odredile, da morajo vse restavracije in kavarne zni- žati cene na stopnjo, ki je pre- vladovala pred izbruhom civilne vojne. Korak je bil podvzet, ker hočejo avtoritete preprečiti na- vijačenje cen. Vse restavracije in kavarne bodo morale odslej na- prepj navesti od vlade določene cene na jedilnih listih. Lastnik največje restavracije v Madri- du je bil kaznovan v plačitev \$250, ker je računal visoke ce- ne gostom.

Prebivalstvo sovjetske Rusije

Pred mesecem dni so javljala poročila mednarodnega tiska, da ima Rusija po ugotovitvah zad- njega ljudskega štetja, ki je bilo v začetku letošnjega leta, 170 milijonov prebivalcev, od tega 120 milijonov Velikorusov, 6 mi- lijonov Belorusov, 32 milijonov Malorusov (Ukrajincev), ostalo pa se razdeli na razne narodno- sti. Ti podatki niso uradni, niti poluradni, kajti sovjetska vlada je že v februarju odredila, da se podatki ljudskega štetja ne bo- do objavili. Ta svoj sklep uteme- ljuje s tem, da spadajo ugotovi- tve ljudskega štetja med voja- ške tajnosti, češ da bi se po šte- vilu prebivalstva lahko sklepalo, koliko moč lahko spravi na noge sovjetska narodna obramba v reanem trenutku.

Strokovnjake, ki se bavijo s populacijskim vprašanjem, se- veda kljub tej ruski previdnosti silno zanima, kako se je pomno- žilo prebivalstvo Rusije v zad- njih dveh desetletjih. Leta 1932 so bili objavljeni v "Mali sovjet- ski enciklopediji" statistični po- datki za prvih 12 let po vojni. Iz njih je izhajalo, da znaša pri- rodni prirastek ruskega prebi- valstva 2.35 odstotka letno. Rusi so tedaj v srečnem položaju, da svoj prirodni prirastek lahko rač- unajo v odstotkih, dočim se za- padni narodi morajo zadovolje- vati z odtisočili pri svojih raču- nih. Poljaki, Slovaki, Rumuni, Jugoslavoani takisto dosega- jo prirastek, ki se da izraziti v od- stotkih, Angleži, Nemci, Franco- zi in ogromna večina drugih ev- ropških narodov pa se morajo zadovoljiti s promili.

L. 1920 je imela Rusija 134 milijonov prebivalcev, naslednje leto pa se je to število znižalo ce- lo na 133 milijonov. Vzrok temu so bile neugodne življenjske raz- mere, v katere je Rusija zapadla po svetovni in državljanski vo- ni. L. 1923 pa je nastopil pre- lom in se je stanje začelo zbolj- ševati. Štetje l. 1926 je našlo že 147 milijonov, štetje l. 1931 pa 161 milijonov duš.

Ako vzamemo za temelj gori navedeni prirodni prirastek 2.35 odstotka letno, vidimo, da je Rusija že leta 1934 dosegla 170 milijonov in da so morali pri le- tošnjem štetju naštetih preko 180 milijonov prebivalcev. Ogromna rodnost ruskega naroda, ki je pred vojno znašala 42 rojstev na 1000 ljudi, se je sicer nekoliko zanjšala, zato pa je močno naza- dovala tudi številka umrljivosti otrok, zato se je začel dvigati odstotek prirodnega prirastka. Ako bo ostal ta vsaj še deset let na sedanji višini, bo že čez pet, šest let dosegla 200 milijonov prebivalcev.

Senožeče. — Umrli je Sturm Emilj, posestnik in gostilničar, star 49 let. Zapušča ženo in sina edinca.

Trst. — Z dekretom je bilo na predlog Mussolinija odlikovano več poljedelcev, ki so se poseb- no izkazali, s "kmetijsko zvez- do" (stella al merito rurale). Med njimi je bil odlikovan Kož- ba Alfred iz Postojne.

Trst. — Neznani tatovi so od- nesli Dori Šavlijevi za 12,000 lir draguljev in zlatnine, ne da bi odnesli pri tem tudi denarja, ki je bil zraven. Na mesto dra- guljev so postavili pismo, kjer so razložili, da so ostali dolžniki po neki njeni teti, ki je vse za- pustila Šavlijevi. Policija poi- veduje za storilce.

Tomaž. — Cerkev v Tomažu so zaprli, ker se je zvonik začel nevarno nagibati. Za popravilo bo treba 20,000 lir.

Ali ste naročeni na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Resnice teh dni

Frank Kerže, New York

(Nadaljevanje)

(Pripomba uredništva: V zad- njih dveh številkah Prosvete (12. in 15. maja) je ta razpra- va izostala, ker br. Kerže ni poš- lal pravočasno nadaljevanja. Zda- j je obljubil, da bo pošiljal točno, tako da bo razprava izha- jala v vsaki številki.)

V Proletarcu od 5. aprila najdem na moja članka sledeče vrstice: "Frank Kerže 'krtači' slovensko časopisje v Ameriki. Pravi, da je za nič, najslabša izmed vseh pa so po njegovi u- gotovitvi glasila podpornih or- ganizacij. Nekaj njegove kriti- ke je zdrave, ne pa vsa. Ako so tu sredstva za dobro slovensko časopisje, pa ga vzlic temu ni- mamo, komu naj naprtno krivi- do? To poglavje je tesar klopi pod vaško lipo kar nekam pre- zrl."

Tako komentira br. Zaitz in pravi, da najde pomanjkljivost mojih člankov največ v tem, da nisem navedel krivde, zakaj je tako. Res je, da je nisem, ker to ni bil namen člankov. O vsem tem bom razpravljal enkrat kas- neje v posebnih člankih. Lahko pa omenjam mimogrede kar da- nes vsaj delen odgovor na to vprašanje.

Bilo je pred kakim poldrugim letom — mogoče pred dvemi — ko sem imel par člankov o na- ših razmerah v preteklosti. Kakor večkrat poprej, sem tudi v enem izmed tistih člankov ome- njal, da je vse moje pisanje le moje mnenje, katerega naj ljud- je ali sprejmejo v celoti, delno, ali pa naj ga zavrnejo — trej store naj, kakor se jim zdi naj- bolj prav.

Kmalu na to je br. Molek od- govoril v Prosveti nekako tako: "Ker si zapisal, da je tvoje mne- nje lahko zmotljivo, ga popravi tako..." Nato navede on svo- jega. Ampak ne pristavlja, da je tudi njegovo mnenje samo njegovo in podvrženo tistim za- konom, kakor moje. Kaj še. Tako je, kakor pravimo mi in glede tega ni nobenega drugega vprašanja več.

To je važno, da povdarjam, četudi mi ni tisti čas beseda "popravi" povzročila drugega, kakor lahen smeh na ustih in tih komentar, da smo konec kon- ca priplavali do najvišjega tri- bunala, ki ni več podvržen člo- veškimi zmotam. Karkoli se po- trdi ali ovrže tam, to stoji.

Ce hoče torej br. Zaitz vedeti zdaj, zakaj nimamo dobrega ča- sopisja kljub temu, da imamo dober material, mu odgovorim: ker smo ravnali in se razvijali kulturno brez vsake javne kri- tike. Vse naše kulturno delo vseh petdesetih let je podobno človeku, ki tava izgubljen v ve- likem gozdu. Ali gre naprej ali nazaj, na desno ali levo, ven iz gozda ali v še večje goščave— kdo bi mu mogel povedati to? Nikogar ni, da bi ga vprašal, da bi mu svetoval in mu dal prave direktije.

Da delamo mi, ameriški Slo- venci, v javnosti že takih pet- deset let, to vemo. Kaj smo de- lali in koliko je vredno naše delo — tega ne vemo. Nikdar ni bilo kritike, nikdar ocene, kje smo in kam gremo.

"MAJSKI GLAS"

prvomajska revija, posvečena delavskemu gibanju, je izšel. Ako si ga še niste naročili, storite to takoj.

Cena za posamezen izvod 25c. Za večja naročila so cene sledeče:

10 iztisov	\$ 2.40
25 iztisov	5.75
50 iztisov	11.00

Priporočite ga svojim znancem in prijateljem, ki verujejo v izobrazbo in napredek delovnega ljudstva. Naročilo pošljite čimprej na naslov:

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago, Illinois

Od leve proti desni: Vladimir Kokkinaki, Mihail Gordijanko, ruska letalca, ki sta poletela iz Moskve v New York, in Konstantin Omanski, član sovjetskega poslaništva v Washingtonu.

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Spisal JACK LONDON
Iz angleščine prevedel JOS. POLJANEC

Poleg nje je bila moja "Razle Dazzle" s sezanim glavnim jadrom ter s Scottyjem in me noj na krovu. Whisky Bob se je bil sprl s French Frankom in odšel z Grkom Nickyjem "po neki navzgor" na neki pohod.

Uspeh tega pohoda je bil praznje nov čoln za lov na losose, ki sta ga ukradla nekemu italijanskemu ribiču. Italijan ga je šel iskat in je obiskal nas gusarje-ostregarje vse po vrsti, in mi smo bili prepričani po tem, kar smo vedeli o Whisky Bobu in Grku Nickyju, da sta onadva bila krivca. A kje je bil ukradeni čoln? Na stotine grških in italijanskih ribičev je preiskalo ob reki in po zalivu vsako luč in vsako luknjo v trstju, da bi ga našli. Ko pa je lastnik ves obupan ponudil nagrado petdeset dolarjev, je naše zanimanje narastlo in skrivnost se je poglabila.

Neko nedeljo zjutraj me je obiskal stari kapitan Spink. Pogovor je bil zaupen. Pravkar je v svojem čolnu lovil ribe pri starem alamedskem brodu. Ko je nastopila oseka, je opazil vrvi, ki je bila privezana h kolu pod vodo in držala nizdol. Zaman je skušal vzdigniti stvar, ki je bila privezana na drugem koncu. Malo bolj naprej je bila podobna vrvi privezana k drugemu kolu, ki je tudi držala nizdol in se ni dala dvigniti. Ni dvoma, da je bil tam pogrešani čoln. Ako bi ga vrnila pravemu lastniku, bi dobila petdeset dolarjev. Toda jaz sem imel čudne nazore o časti med tatovi in nisem hotel imeti nič opraviti s to zadevo.

A French Frank se je bil skregal z Whisky Bobom in Nelsonom in je bil tudi sovražnik. (Ubogi Whisky Bob! Bil je brez zlobe, dobre duše in narave, rojen slabič, vzgojen v revščini; imel je nepremagljiv pohlep po alkoholu in je še vedno izvrševal svoj poklic kot gusar-ostregar; njegovo truplo so nedolgo pozneje potegnili poleg nekega doka iz vode, kjer se je bilo, vse preluknjano od šiber, potopilo.) Za uro po tem, ko sem bil zavrgel ponudbo kapitana Spinka, sem ga videl, kako se je vozil z Nelsonom na barki "Reindeer" po zalivu. Tudi French Frank se je s svojo ladjo peljal mimo.

Ni trajalo dolgo, ko so se pripeljali nazaj in — čudno — barki sta vozili vstric. Ko sta zavili proti peščenemu rtiču, sem lahko videl pogreznjeni čoln, ki je bil do vrha strani v vodi in so ga samo vrvi, privezane k obema barkama, držale na površini, da se ni potopil. Bibavica je napolnila in možaka sta obrnila svoji barki naravnost proti pesku in zavozila nanj v eni vrsti s čolnom na sredi.

Kakor bi mignil je skočil Hans, eden French-Frankovih mornarjev, v čoln in urno odveslal proti severnemu oboju. Velika pletenka na krmni čolni je oznanjala namen njegove poti. Niso mogli strpeti niti trenutke, da ne bi praznovali onih petdeset dolarjev, ki so jih bili tako izlahka zaslužili. Takja je pač navada častivcev kralja Alkohola! Kadar jim je sreča mila, pijejo. Ako nimajo sreče, pijejo v nadi, da jim bo mila. Ako jih je zadel nesreča, pijejo, da bi jo pozabili. Ako srečajo prijatelja, pijejo. Ako se spro s prijateljem in ga izgube, pijejo. Ako je njihovo ljubimkanje uspešno, so tako srečni, da morajo piti. Ako so zavrnjeni, pijejo iz nasprotnega vzroka. In ako nimajo sploh nobenega posla, pijejo, dobro vedo, da jim bodo črvi začeli gomazeti po možganih, kadar bodo izpili dovolj kozarcev, in da bodo imeli vse roke polne dela. Kadar so trezni, hočejo piti, in kadar so pijani, hočejo piti še več.

Razume se, da sva bila s Scottyjem kot s tovariša povabljeni na pijačo. Pomagala sva jim delati luknjo v petdeset dolarjih, ki jih še niso prejeli. Tisto popoldne se je spremenilo iz povsem navadnega poletnega nedeljskega popoldneva v prekrasno sijajno popoldne. Vsi smo govorili in prepevali, se širokoustili in French Frank in Nelson sta venomer točila. Ležali smo docela vidni vsej oaklandski obali in hrup našega pirovanja je privabil prijatelje. Čoln za čolnom se je prepejal preko zaliva in pristal ob peščenem rtiču, dočim je Hans imel samo en posel — da je venomer veslari na suho po pijačo.

Nato sta prišla Whisky Bob in Grk Nicky trezna, razjarjena, razkačena, ker so jima tovariši gusarji izmknili plen. French Frank je s pomočjo kralja Alkohola imel licemerski

govor o kreposti in poštenju in je vzlic svojim petdesetim letom vrgel Whisky Boba na pesek in ga mikastil. Ko je Grk Nicky z lopato na kratkem držaju priskočil Whisky Bobu na pomoč, ga je Hans na kratko odpravil. In ko so naložili krvave ostanke Boba in Nickyja brez vseh nepotrebnih formalnosti v njun čoln, se je dogodek moral seveda praznovati z nadaljnjim popivanjem.

Ker je bilo prišlo mnogo obiskovavcev, nas je bila velika družba mnogih narodnosti in različnih čudi, ki je vse podžigal kralj Alkohol, da so se otresli vseh ovir. Stari spori so oživeli, starodavna sovraštva so vzplamtela. Boj je bil v ozračju. In kadar se je kak pristaniški delavec sponil, da ima kaj zoper kakega mornarja ali obratno, ali kadar se je kak gusar-ostregar spomnil kaj takega, ali se je kdo drugi spomnil kaj zoper njega, je švignila pest in iznova je zaživel boj. In vsak boj se je poravnal s pijačo in pri tem so se borci s pomočjo in prigovarjanjem nas ostalih objemali in si prisegali prijateljstvo do smrti.

In baš ta čas si je izbral Soup Kennedy, da je prišel in zahteval staro srajco, ki jo je bil pustil na barki "Reindeer" takrat, ko je vozil s Clamom. V prepriču z Nelsonom je bil stopil na Clamovo stran. Tudi je že pil v krčmi St. Louis, tako da je bil pravzaprav kralj Alkohol, ki ga je pripeljal do peščenega rtiča poiskati si svojo staro srajco. Malo besedi je povzročilo metež. V najspodnjem delu barke "Reindeer" se je spoprijel z Nelsonom in se je v metužu komaj rešil, da mu ni glave razbil železni drog, ki ga je nad njim zavihel razjarjeni French Frank — ki se je bil razkačil, ker je možak z dvema rokama napadel možaka z eno roko. (Ako "Reindeer" še plava po vodi, se mora udarec z železnim drogom še vedno poznati na trdem lesu spodnjega dela barke.)

Nelson pa je potegnil obvezano prestreljeno roko iz zanke in jokal, dočim smo ga mi držali, in tulil v svoji divji veri, da more z eno roko premlatiti Kennedyja. In spustili smo ju na pesek. Tedaj, ko je bilo videti, da stvar za Nelsona slabo stoji, sta French Frank in kralj Alkohol posegla nepošteno v boj. Scotty je ugovarjal in posegel po French Franku, ki je planil nadenj; sprijela sta se, bila se s pestmi in sukala po pesku dvajset čevljev daleč, kjer je French Frank padel na Scottyja. Pri prizadevanju, da bi tadvaj ločili, je nastalo še pol tuceta novih bojev med nami ostalimi. Ti boji so se končali na ta ali drug način ali pa smo borce ločili s pijačo, dočim sta se Nelson in Kennedy ves ta čas dalje borila. Zdjaj pa zdaj smo se vrnili k njima in jima dajali nasvete; tako n. pr. ko sta izmučena ležala v pesku in bila nezmožna udariti: "Vrzi mu peska v oči!" In metala sta si drug drugemu pesek v oči, prišla zopet do moči in se bila, dokler se nista zopet upehala.

In sedaj naj kdo skuša pomisliti, kaj je vse to, kakor je bilo smešno in živalsko, pomenilo za mene, še ne šestnajstletnega mladeniča, ki je v njem gorel pustolovski duh, čigar domišljija je bila napolnjena z zgodbinami o pomorskih razbojnikih in roparjih, o plenjenju mest in o bojih oboroženih možakov, in čigar misli so bile pobesnele od slabe pijače, ki jo je pil!

To je bilo življenje, sirovo in golo, divje in svobodno — edino življenje one vrste, karkšnega sem mogel po svojem rojstvu v tistem času in na tistem kraju doseči. In še več nego to! V njem je bilo neko zagotovilo za prihodnost. Bil je začetek. Od tistega peščenega rtiča je držala pot skozi zlata vrata do nezimernih pustolovčin vsega sveta, kjer se vrše boji, ne za stare srajce in ukradene čolne, ampak za visoke namene in romantične cilje.

In ker sem povedal Scottyju kaj sem mislil, ker se je bil dal užugati od takega starca kot je bil French Frank, sva se tudi midva sprijela in pripomogla k slavu na pesku. In Scotty mi je odpovedal službo pomočnika in jo popihal še tisto noč z dvema odejama, ki sta bili moji. Ponoči, ko so gusarji-ostregarji, omamljeni od pijače, spali v svojih ležičih, sta obe barki plavali na visoki vodi in se zibali ob svojih sidrih. Lososarski čoln je ležal na dnu, še vedno napolnjen s kamenjem in vodo.

(Dalje prihodnjič.)

Randevu

Gelč Jontesova

Od cestnih luči razsvetljene lipe ob obeh straneh ceste so bile kakor petrolejke, nalite z dišečim oljem. Nad mestom je rastle mesec; nad njim Bog; na zemlji z melanholijo obiliti večer zgodnje pomladi.

Roko v roki sta s tisto intimnostjo zaljubljenec, ki pridejo z dežele v mesto, da si nakupijo poročni pajčolan in mirte, svilo za nevestino obleko, rdečkasto-rjave čevlje in sukno in klobuk, srajco in kravato za ženina, in ki ne slišijo upanja avtomobilov, niti ne opazujeta ironičnega smehljaja mimogredočih. V pri-

jemu raskave robe, v rahlem drhtenju prstov, v pokorno vdanem utripanju žil, v tem je njima zavest: Samo oči govorijo: ti in jaz.

Taka je bila Saba Kraljeva in maturant Gregorij Čuden, njen prvi fant.

"Če sem s teboj v Tivoliju, dragi, se mi zdi, da sem v cerkvi. Saj veš to, da sama brez tebe ne upam sem: ta divni Tivoli, ta gozd, ta park, te poti po serpentinah, to je svetišče zaljubljenim. Kakor da bi se naša kemila v poročni pajčolan, ne da bi imela ženina, se mi zdi, če grem sama brez tebe med to smrečje. In zato, ker je tukaj tako lepo, te imam še bolj rada: tako vdano se počutim ob tebi, drugiče jo imam rada," je po-

Se celo rajši imam, da si ti pri meni, kakor — mama."

Zbodo jo je v vest in popravila je:

"Ampak mama imam tudi rada." Vest ji je popravila: Si imela, a tvoj nagon se zdaj tuli za vse kaj drugega, kakor je materina ljubezen, toda vsiljivo opombo vesti je preslišala. Vendar se je občutek velikega greha počasi spazil vanjo. Kakor da se je s tem, ko je dala iz sebe to izjavo, enkrat za vselej pregrešila nad materjo: greh je storila, ki ga ne bo mogla izbrisati z ničemer več. Teško ji je leglo na dušo vsiljivo, očitajoče razpoloženje.

"Ne, mama imam najrajši, drugače jo imam rada," je po-

pravljala. Čutila pa je, da se samo zapleta v nekaj, kar ne more določno izraziti. S povešeno glavo je obmolnila. Sklenjena v objemu sta priskočila dvoj-nemu bitju srca. "Pusti, da te poljubim na prsi," je zaprosil fant.

"No, prosim te, nikar — bojim se tega."

Na poti, na serpentinah je zašumelo: fant je hotel deklo poljubiti, deklo se je branilo. Slutila je s strahom, da bi ta poljub bil začetek greha.

"Vrag s tabo!"

Odrinil jo je. S sklonjeno glavo in s kapo v rokah je obstala odmaknjena od njega. Jokala bi, kričala, poškreknila bi predenj in bi ga prosila, naj se usmili, naj jo ima rad takšno, kakršna je: otročjo. Naj se ne jezi na njo, če se ne upa.

Fant je ostal togoten in je strmo strmел predse: to bedasto deklo, kaj misli, da se bosta celo večnost takole gledala. Kol leta se je mučil za tisti bedasti poljub: vendar ne bo vse življenje Romea igral.

"Poljubi me," je zaprosila. "Ne," se je branila njegovih rok. Odrinil jo je. Škripal je z zobmi, ko si je česal lase.

"Brž daj", je rekel in pohitel po cesti. Stekla je za njim. Še kape si ni mogla posaditi na glavo. Hitel je, da je morala ob njem malone teči. Preplašeno se je ozirala vanj. Neizprosno trd je molčal in hitel, gledal naravnost predse in se še zmenil ni zanjo. Kakor da bi pozabil, da hodi tudi ona ob njem. Dekle pa je prav to uro, ko je uvidelo, da je nezadovoljen z njo, bilo tako zelo potrebno tolažbe, dobre besedice. A fant je tako brezobzirno hitel, s slehernim korakom je z njega odpadalo razpoloženje samote in ljubezenskih skrivnosti polnega Tivolija. S strahom v očeh je šla, mestu, dolgi črti cestnih svetilk nasproti: čim bliže sta bila tem lučim tembolji je v njej ugašalo upanje, da jo bo potolažil. Poskušala je, da bi mu ujela dlan: vsaj v toploti njegove roke naj bi se pomirila njena težka vest. Izmaknil je roko, zakaj prve obločnice na široki cesti glavnega drevoreda so že zasvetile.

"To veš, da sem padel pri maturi?" je presekal molk.

O maturi mi bo pripovedoval, nič drugega: Poslednje upanje je zdrknilo z nje: Da, vedela je to: to je bilo zato, ker so ga žarnice in bližajoče mesto naredile treznega.

"Kako to, kaj si študiral. Kadar sva bila skupaj, se ti je mu-dilo domov študirat. Kako to?"

"Nisem mogel delati, preveč me je motila Nada. To menda da sem zaljubljen v Nado. Saj poznaš Nado, moje kolegice?"

"Poznam." Molk.

"Njo ljubiš in zato si padel? In jaz — prvi poljub sem ti dala . . . Zakaj si storil to? Bi rada zakričala, toda molčala je. "In jaz sem rekla celo, da imam tebe celo rajši, kakor mammo," je zastokalo v njej. Molče si je pokrila oči in je zajokala.

Ko je prišla domov, je oče pometal dvorišče. Z utripajočim srcem se ga je izognila: potuhnjeno se je spazila v hišo. Matere se ni bala. "Zakaj pa ne ubogaš in ne prideš domov o prave času, oče, če že ves na trnih, ker te ni. Že ves večer sprašuje po tebi. Drugič pazi, da prideš za časa domov!" ji je mati naredila pridigo.

Pa me naj nabije, ali pa spodi od hiše, je pomislila: to uro ji je bilo prav vse eno in ničesar se ni bala. Jokala bi, kričala, bila z glavo ob zid: kakor, da ji bo nekaj razneslo, zapuščenega dekleta in ji bo opljuvana ljubezen razgnala prsni koš, tako ji je bilo. Nastojena na zid, si je v krčeviti, strastni lhti pogledala v lastno dušo. Ko je bila s to ihto olajšana, najbolj moreča bolečina, si je izmila oči. Kakor da bi v loncu tičala vsa modrost tolažbe: pojedla je ogromen kup cmokov. Tako, tako ga ljubim, še en sam cmok ne bi dala zanj, si je zašepetala. Zakrohotala se je; pred ogledalom je sunkoma vrgla glavo vznak in oči so se ji zablistale, ko si je prisegla: Zdjaj si bo poiskala nekoga, da se bo oddolžila za sramoto. Dokazala bo, da ji ni nič, da lahko takoj dobi namestnika, da še daleč ni tako grda in ničeva. Izposodi si bo prav njegovega najboljšega prijatelja; naj se mu

VRHNJA PLAST

"Kaj želite, gospa?"

Globoko dihanje— izvrsna telovadba za pljuča

Zdjaj je pravi letni čas za to, da z globokim dihanjem enkrat za vselej preženemo iz telesa vse navlake, ki se v njem nabrala pozimi: Posebno za tiste, ki doslej še nikoli niso vadili dihalnih vaj, je zdaj skrajni čas, da začno.

Pričnimo torej kakor v igri: tedaj, ko utegnemo in ko se lahko posvetimo svoji negi.

Pri sprehodu skozi gozd in travnike, kadar gremo kaj nakupovat, ko gremo v mesto, kajpak le, če je zrak kolikor toliko čist.

Korakajte ne s prekratnimi in ne s predolgimi koraki. Živite naj bo vzravnano, glava pokonci. Zdjaj se nekoliko poigrajte in na vsake tri korake slišno vdihnite in izdihnite. Vdihnite skozi nos, izdihnite pa skozi priprte ustnice. Le, kadar je hladnejše vreme, ali če se teh dihalnih vaj še niste docela privadili, skozi nos tudi izdihnite; tako se namreč obvarujete prehlada, ki ga pa pri dihalnih vajah mladane ne morete dobiti.

Te vaje vadite torej nekaj časa, prsni koš pri vsakem vdihu močno razširite in ga pri vsakem izdihu počasi, a očitno stisnite.

To delajte tako dolgo, dokler se dihanja popolnoma ne privadite. Potlej začnite s spremembo, in sicer: napravite tri korake — vdihnite, pet korakov — izdihnite. Ali pa tri korake, vdihnite, šest korakov, izdihnite. Ali pa tri korake dolgo vdihnite, potlej pa poskusite, kako dolgo boste zdržali, da boste kar se da počasi izdihovali. Kar poigrajte se nekoliko in si izmislite še druge kombinacije, dokler ne boste dalj časa izdihavali kakor pa vdihavali; važno je namreč, da izdihavamo počasi in temeljito. Celo pri najpopolnejšem izdihu ostanite v pljučih še zmerom približno 1 liter zraka.

Zdjaj nas to globoko dihanje že veseli in ne moremo nič več strpeti brez njega, zato bomo tudi doma dihali globoko.

fant pobaha, koliko več uspeha bo imel!

"Nisi vedela, da ni bilo samo za tebe, kar je bilo v loncu? Oče še ni večerjal."

Začudena se je ozrla v materin dobri, bolj prestrašeni kakor nejevoljni obraz. Tedaj se je spomnila, da ji v resnici večerja ali kaj tiščil v grlu. Mama, odpusti mi, ni res, da imam koga drugega rajši kakor tebe. Tebe ljubim na vsem svetu najbolj, je hotela zakričati. Toda samo zajokala je in zbežala v — posteljo.

Naša pljuča pogosto nujno rabijo osvežitve. Tako na primer: po čiščenju stanovanja, po napor-nem delu v trgovini, po večeru, ki smo ga preživeli v zakaj-nem prostoru, ko smo morebiti celo sami kadili. Če hočete biti zvečer posebno sveži in dobro razpoloženi, se postavite k odprtemu oknu in začnite najprej čisto brez napore z eno izmed vaj, ki jih že znate. Potlej upognite roke tako, da bodo konci prstov lahko sloneli na ramah, komolce dvignite kolikor mogoče visoko in jih pritisnite nazaj k telesu, kakor bi hoteli iz njega iztisniti zrak. Tako ponovite šestkrat. Zdjaj začnimo s kroženjem komolcev; kadar sta komolca skupaj, izdihnimo, ko sta daleč narazen in je prsni koš razširjen, pa vdihnimo. S komolci krožimo v obe smeri šestkrat. Potlej jih spustimo in roke otresemo. Zdjaj ležimo na hrbet, eno roko položimo rzhlo na trebuh, vdihnimo in vzhodimo treh vasa. Roka nadzoruje potek vaje. To vajo napravimo samo štirikrat. V isti legi položimo nato obe roki ob telo, da rebra dobro čutimo, z vzdihom močno razširimo prsni koš in z lahkim pritiskanjem rok pomagamo pri izdihavanju. To vadimo štirikrat. Nazadnje položimo še obe roki s konci prstov na

ključnici in pri vdihu potegnemo zrak visoko do njih. Tako vajo vadimo samo štirikrat. Če bi pa radi še zaključili, v roki v višini ram naprej in izmenično malomarno spuščamo telesu; pri tem izdihujemo povratku pa spet vdihnemo, nekaj začetnih zamahih razhujmo močno nazaj, tako da ka skoraj opiše krog in za nutek obstane navpično. S namreč razširimo hrbet in magamo vsem organom, da nam čam dovajajo svež zrak. To pa šlo vse bolj ritmično, z vimo pri vsakem zamahu na z nogo na isti strani majhen rak nazaj in spremenimo nje, tako da pri zamahu na vdihnemo.

Ker se nam zdi napor, in nanji učinek pri vaji globoko dihanja majhen, še ne smemo, kako veliko je njeno delo. Zrak v pljučih se popolnoma prenovi, stare porabljenostanke zraka odstranimo, krobi nov kisik, in začne živati krožiti po telesu. Z rednimi halnimi vajami postane tvoj prsje gibkejše in drža se kar opazno zboljša. Vsak, ki se za svoje zdravje in lepoto, sme zamuditi nobene prilike, stsi za globoko dihanje. Zdjaj, stsi, ki nimajo prilike, telovadi ali tisti, ki se zato še niso odločili, imajo v teh dihalnih jah sicer ne čisto popolno, a dragoceno nadomestilo.

Prav zdaj, ko nas po obiz se zakurjenih prostorov pogosto spreleti mraz in se ti svoji volji stremese, začni mo globoko: roke spusti dvignimo glavo in neustajno tvegajmo nekaj globokih dihanj v eni — še preden se bomo vedeli, nam bo mrzli zrak že jal.

Izkoristimo torej vsak tek na svežem zraku, da bi dihanje in hojo ritmično pogodili drug drugemu. To bo koristilo našemu zdravju hkrati pa kajpak tudi naši volji in našemu razpoloženju.

SLOVENSKA NARODNA PORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije posebno list Prosveta za katero potrebno agitacije društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikar ne se propagando drugih pornih organizacij. Vsa organizacija ima običajno glasilo. Torej agitatorični in naznanila drugih pornih organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste že naročili Prosveto Mladinski list svojem prijatelju edini dar trajne vrednosti, ali sorodniku v domovino? Za mal denar lahko podijete vsem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse članke, za člano ali nečlane \$4.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri acemstvu \$1.50 tednik, se jim to prišteje k naročninu. Torej sedaj ni vrzoka, veči tednik, se jim to prišteje k naročninu. List Prosveta je vaša lastnina in ga je predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in ga je gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Član listu Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$4.00	Za Cicero in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skrajno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. družine N.....
 Naslov.....
 Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:
 2)..... Čl. družine N.....
 3)..... Čl. družine N.....
 4)..... Čl. družine N.....
 5)..... Čl. družine N.....
 Mesto.....
 Nevar naročnik..... Star naročnik.....